

tév/hit
Tévedések és tévesztések a régi irodalomban
Fiatalok Konferenciája 2017

reciti

A *Fiatalok Konferenciája* ötödik konferenciakötetét tartja kezében az olvasó. A FiKon becenevű hallgatói kezdeményezés célja egy a fiatal kutatók számára szervezett, szakmailag igényes, a régi magyar irodalommal foglalkozó évenkénti konferenciasorozat megrendezése. A 2017 őszén a Pécsi Tudományegyetemen lezajlott *TÉV/HIT: Tévedések és tévesztések a régi irodalomban* című konferencia is ebben a szellemben valósult meg. Jelen kötet az itt elhangzott előadások tanulmányra szerkesztett változatát tartalmazza.

tév/hit

Tévedések és tévesztések a régi irodalomban

Fiatalok Konferenciája 2017

Szerkesztette

Etlinger Mihály
Markó Anita
Pálfy Eszter
Szatmári Áron
Virág Csilla
Vrabély Márk

reciti

Budapest
2018

A kötet megjelenését támogatták:

ELTE BTK Centre des Hautes Études de la Renaissance
ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszék
ELTE BTK Hallgatói Önkormányzat
PTE BTK Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi
Tanszék

Lektorálta:
Bartók Zsófia Ágnes
Förköli Gábor

Könyvünk a Creative Commons *Nevezd meg! - Ne add el! - Így add tovább! 2.5. Magyarország* Licenz (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu>) feltételei szerint szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható. Köteteink a reciti honlapjáról letölthetőek. Éljen jogaival!

ISBN 978-615-5478-68-0

Kiadja a reciti,
az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének
tartalomszolgáltató portálja ► www.reciti.hu
<http://www.reciti.hu>
Borítóterv: Kiss Béla
Tördelte: Szilágyi N. Zsuzsa

Tartalom

Előszó	7
MARÓTHY SZILVIA <i>Börtönben koholt versek, versekben koholt börtön</i> Koháry István költészetéről	9
MOLNÁR ANNAMÁRIA <i>Mizogin Boccaccio?</i> <i>A Corbaccio nőképétől a De mulieribus clarisig</i>	29
SCHELHAMMER ZSÓFIA <i>Nyilvánosan elveszve</i>	41
SEBESTYÉN ÁDÁM <i>„Csalárd csudákról”</i> A csoda értelmezései Bornemisza Péter prédikációiban	51
SZŰCS KATA ÁGNES <i>Árpád-házi Szent Erzsébet és Portugáliai Szent Erzsébet ikonográfiája</i> <i>a 16–17. századi portugál legendairodalom tükrében</i>	65
VARGA RÉKA <i>Tudományosság és vallási hevület</i> Ézsaiás 53,8 Válaszúti György Pécsi Disputájában és Heltai Gáspár Hálójában	83
VIRÁG CSILLA <i>Fikció és történelem a 17. századi Angliában</i>	95
VRABÉLY MÁRK <i>„Embernek három fő ellensége vagyok”</i> A Bod- és a Lobkowicz-kódex két traktátusának vizsgálata	107

Előszó

Kedves Barátaim!

Elmentem egészen a könyvtárba, és megnéztem a tévhit szót a TESZ-ben (mint, gondolom, számosan a konferencia résztvevői közül). Innen is tudhatjuk, hogy a szó a 18–19. századi költő-bibliográfus-nyelvújító Sándor István alkotása, melyben, a „tév-„ előtag a német „irr-„ mintájára került a „hit”, „eszme”, „tan” szavak elé. *Fides vaga, devia, falsa, erronea* – valahogy így fordíthatjuk.

De honnan, mitől tévelyedünk el? (Illetve mi nem, tartsuk meg magunkat egyelőre ebben a hitben.) A sorra kerülő előadások tévelygői közt szerepelnek általában régi magyarországi, írásművészetben jártas emberek (Kiss Farkas Gábor róluk beszél, s utána számosan), megjelennek hajdani és minapi kutatóik (Maróthy Szilviára gondolok például, de folytathatnám), vagy mindkettő (ez a legbizonytalanabb, tételezzük fel, hogy Molnár Annamária erről fog beszélni).

Kérdés mitévők legyünk ezekkel a tévhitekkel és tévhívóikkal? Adjuk meg a GPS-koordinátáikat tévútjaikon? Térítsük vissza őket – ha nem is hallják, s nem is tudnak visszaszólni – onnan az igaz útra? Vagy alkalmasint akár lássuk be, hogy mi, vagy mi is tévúton járunk, és ez nem is mindig baj?

Dudith András szavai mögé bújok a válasz elől, idézve Themisztiosz levelet Valens császárhoz. Mint tudjuk, Dudith sikeresen tévesztette meg bolygónk literátus lakosságát: csak századok múlva került a Themisztiosz név mögé a Pszeudo-előtag, a 20. századtól fogva olvassuk a következőket a maga korában sokak által tévelygőnek tartott humanista szavaiként (Szepessy Tibor fordításában): „Ma már alig árnyéka vagy még árnyéka sem volna a vallásnak, ha a halandók közt mindenütt és mindig az istentiszteletnek ugyanaz a módja, a szertartásoknak ugyanaz a formája dívott volna. A felfogások különbözősége azonban egészen mostanáig táplálta és növelte a vallásos érzületet, s utódaink buzgóságából örök időkre fenn is fogja tartani. A futópályák versenyzői szintén minden idegszálukat megfeszítve küzdenek, és mind azért, hogy eljussanak az elé az egy bíró elé, aki majd átnyújtja a győzelmi díjat; de azért nem haladnak mind egy pályán, hanem az egyik itt, a másik amott tör a cél felé... Ha csak egy

pályát hagysz, lezárva és elrekesztve a többit, a hely szűkítésével együtt szükségképp kénytelen leszel őket összezsúfolni, s máris minden kedvüket elvetted a futástól.”

Pseudosapienti sat. Jó olvasást kívánok.

Jankovits László